

ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΠΑΘΗ ΣΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ

Καί στό ΜΑΘΗΜΑ αὐτό συνεχίζουμε τήν μελέτη τοῦ σπουδαίου αὐτοῦ κεφαλαίου Σχέσεις τῶν δύο Φύλων μέσα ἀπό θεατρικά ἔργα.

«ΤΡΑΒΙΑΤΑ» τοῦ Τζουζέπε Βέρντι (1813-1901).

Ὁ Βέρντι συνέθεσε τήν ὄπερα αὐτή τό 1853. Τό λιμπρέτο τοῦ Φραντσέσκο Μαρία Πιάβε εἶναι ἐμπνευσμένο ἀπό τό μυθιστόρημα τοῦ Ἀλέξανδρου Δουμά υἱοῦ «Ἡ Κυρία μέ τίς Καμέλιες» πού κυκλοφόρησε τό 1848. Ἡ ὑπόθεση τοῦ ἔργου ἐκτυλίσσεται στό Παρίσι. Ἡ πασίγνωστη ὠραία ἐταίρα Βιολέττα Βαλερύ ἔχει ὀργανώσει γιορτή στήν ὁποία παρευρίσκονται ἀριστοκράτες τοῦ Παρισιοῦ. Μεταξύ τῶν καλεσμένων καί ὁ Ἀλφρέδος Ζερμόν πού ἀπό καιρό θαύμαζε καί ἀγαποῦσε τήν Βιολέττα. Φίλοι της τῆς παρουσιάζουν τόν νεαρό θαυμαστή της. Ὁ φίλος του Γκαστόν τῆς ἀποκαλύπτει ὅτι ὅσο καιρό ἦταν ἀρρωστή ὁ Ἀλφρέδος ρωτοῦσε καθημερινά γιά τήν ὑγεία της. Τό κέφι φουντώνει, ἡ Βιολέττα βάζει κρασί στό ποτήρι τοῦ Ἀλφρέδου. Μετά τήν πρόποση οἱ καλεσμένοι πηγαίνουν στή διπλανή αἴθουσα γιά χορό. Ἡ Βιολέττα παθαίνει κρίση βῆχα. Ἔχει προσβληθεῖ ἀπό φυματίωση. Καθησυχάζει τούς φίλους της καί τούς προτρέπει νά πᾶνε νά χορέψουν.

Μένει κοντά της ὁ Ἀλφρέδος πού τῆς ἐξομολογεῖται τόν ἔρωτά του. Ἡ Βιολέττα τοῦ συιστᾷ νά φύγει. Ὁ Ἀλφρέδος ὁμως δέν ἀπελπίζεται. Φαίνεται ὅτι καί αὐτή τόν ἔχει ἐρωτευθεῖ. Τοῦ δίνει μιά καμέλια μέ τόν ὄρο νά τῆς τήν ἐπιστρέψει ὅταν μαραθεῖ. Ὁ Ἀλφρέδος ἐνθουσιάζεται. Θά ἔχει τήν εὐκαιρία νά τήν ξαναδεῖ σύντομα. Ὁ Ἀλφρέδος φεύγει, ἡ Βιολέττα τόν ἀποχαιρετᾷ. Μένοντας μόνη διερωτᾷται μήπως μιά ἀληθινή ἀγάπη εἶναι γι' αὐτήν δυστυχία. Ἴσως εἶναι αὐτό πού ζητᾷ ἡ ψυχή της. Γρήγορα ὁμως συνέρχεται ἀπό τό ἐρωτικό μεθύσι καί λέει ὅτι εἶναι ἀνοησίες, ἐνῶ ἀπό τό παράθυρο ἔρχεται ἡ φωνή τοῦ Ἀλφρέδου πού τραγουδᾷ: «Ἀγάπη, ἀγάπη εἶναι ἡ ζωή».

Ὁ Ἀλφρέδος καί ἡ Βιολέττα ἔχουν μονιμοποιήσει τήν σχέση τους. Ζοῦν εὐτυχησμένοι σ' ἓνα ἐξοχικό σπίτι. Ἡ Βιολέττα ἔχει ἀρνηθεῖ τήν προηγούμενη ζωή της μέ τούς φευγαλέους ἔρωτες γιά νά ἀφοσιωθεῖ στόν Ἀλφρέδο. Ὁ νέος μαθαίνει ἀπό τήν Ἀννίνα, πιστή ὑπηρέτρια τῆς Βιολέττας, ὅτι ἡ ἀγαπημένη του ἔχει

ξεπουλήσει όλη τήν περιουσία της για να έξοφλήσει τά χρέη πού έδημιούργησε ή πολυτελής ζωή της. Ό Άλφρέδος φεύγει για τό Παρίσι για να βρει χρήματα. Φθάνει ένα γράμμα από τήν φίλη της Φλώρα πού τήν προσκαλει σέ χορό. Η Βιολέττα πετᾶ τό γράμμα λέγοντας ότι δέν θά πάει. Είναι αποφασισμένη να αφήσει όριστικά τό παρελθόν της. Ό ύπηρέτης τής αναγγέλλει ότι κάποιος άγνωστος θέλει να τήν ιδεί. Μπαίνει ό Τζιόρτζιο Ζερμόν, πατέρας του Άλφρέδου. Τήν παρακαλεί να διακόψει τήν σχέση της με τόν γιό του. Είναι ανάγκη, γιατί ή κόρη του πρόκειται να παντρευτεί και ύπάρχει κίνδυνος να μαθευτεί ότι ό Άλφρέδος συνδέεται μαζί της. Η Βιολέττα αρχικά αρνείται, αλλά τελικά πείθεται. Ό Ζερμόν φεύγει εύχαριστώντας την για τήν μεγάλη θυσία της. Μένοντας μόνη γράφει δύο γράμματα, ένα στον προστάτη της βαρώνο Ντουφόν για να ξαναζωντανέψει τήν σχέση τους και ένα στον Άλφρέδο για να θέση τέρμα στον δεσμό τους.

Έρχεται ό Άλφρέδος, ή Βιολέττα του άποκρύπτει τό γράμμα και τήν επίσκεψη του πατέρα του.

Η Βιολέττα φεύγει κρυφά, ό ύπηρέτης παραδίδει στον Άλφρέδο τό γράμμα της. Μένει κατάπληκτος από τήν άπόφασή της να επιστρέψει στον προηγούμενο έραστή της. Ό πατέρας του, πού στό μεταξύ έχει έλθει, προσπαθεί να τόν παρηγορήσει. Βλέποντας τό γράμμα τής Φλώρας συμπεραίνει ότι θά είναι στό χορό τής φίλης της και άποφασίζει να πάει να τήν συναντήσει.

Η Φλώρα πληροφορεί τούς φίλους της ότι μεταξύ των καλεσμένων της θά είναι ό Άλφρέδος με τήν Βιολέττα, ενώ ό Μαρκήσιος διαδίδει ότι οί δύο αυτοί έρωτευμένοι χώρισαν. Έρχεται ό Άλφρέδος και μετά από λίγο ή Βιολέττα συνοδευόμενη από τόν βαρώνο. Οί δύο αντίζηλοι παίζουν χαρτιά ανταλλάσσοντας ειρωνικές φράσεις. Τήν ώρα του δείπνου ή Βιολέττα μένει για λίγο μόνη με τόν Άλφρέδο και τόν παρακαλεί να φύγει. Έκείνος τής ζητᾶ να τόν ακολουθήσει. Η Βιολέττα αρνείται, έχει δώσει τόν λόγο της στον βαρώνο, τόν όποιο αγαπᾶ. Έξαλλος ό Άλφρέδος καλεί όλους τούς καλεσμένους και πετάει στά πόδια τής έκπληκτης Βιολέττας τά χρήματα πού είχε κερδίσει από τόν βαρώνο. Ό πατέρας του άποδοκιμάζει τήν πράξη του ενώ ή Βιολέττα του έξομολογείται ότι προς χάρη του έπῆρε αυτήν τήν άπόφαση. Ό Άλφρέδος συνειδητοποιεί τί έκανε. Ό βαρώνος τόν προσκαλεί σέ μονομαχία για τήν προσβολή.

Βαριά άρρωστη από φυματίωση ή Βιολέττα είναι ξαπλωμένη στό κρεβάτι. Έρχεται ό γιατρός Γκρενβίλ, τήν έξετάζει και προσπαθεί να τήν πείσει ότι θά γίνει καλά. Φεύγοντας λέει στην Άννίνα ότι τής μένουν μόνον λίγες ώρες ζωής. Μένοντας μόνη της ή Βιολέττα διαβάζει γράμμα του πατέρα Ζερμόν: Στή μονομαχία ό βαρώνος πληγώθηκε έλαφρά, ό Άλφρέδος δέν έπαθε τίποτε. Άποκάλυψε στον γιό του ότι ή Βιολέττα θυσίασε τήν ευτυχία της προς χάρη τής αδελφής του. Σύντομα θά βρεθεί κοντά της. Η Βιολέττα τόν περιμένει με άνυπομονησία. Όταν έρχεται οί δύο έρωτευμένοι άγκαλιάζονται. Η Βιολέττα πέφτει έξαντλημένη. Φτάνει και ό

πατέρας Ζερμόν. Ἡ Βιολέττα δίνει στὸν Ἀλφρέδο ἓνα μενταγιόν νὰ τὸ χαρίσει στὴ μέλλουσα σύζυγό του. Μιά ἀναλαμπὴ εὐεξίας καὶ σέ λίγο ἀφήνει τὴν τελευταία τῆς πνοή.

Ἡ Βιολέττα τρύγησε τίς φευγαλέες ἀπολαύσεις τῶν ἐφήμερων ἐρωτικῶν σχέσεων. Ὄταν συνάντησε τὸν Ἀλφρέδο δίστασε, ἀμφέβαλε ἂν ὁ ἔρωτάς του θὰ ἦταν αὐτὸ τὸ βαθύτερο πού ζητοῦσε ἡ ψυχὴ τῆς. Δέν ἤθελε τὴν δέσμευση τοῦ ὑπεύθυνου, μόνιμου δεσμοῦ. Ὅμως ὁ γνήσιος ἔρωτας τοῦ Ἀλφρέδου τὴν κέρδισε καὶ τὴν ἀναβάθμισε πνευματικά. Καὶ ὁ ἔρωτάς τῆς προάγεται σέ ἀγάπη. Θυσιάζει τὴν εὐτυχία τῆς πρὸς χάρη τοῦ ἀγαπημένου τῆς.

«ΟΠΩΣ ΣΑΣ ΑΡΕΣΕΙ» τοῦ Οὐίλλιαμ Σαίξπηρ (1564-1616).

Ὁ Φρειδερίκος ἔχει ἀρπάξει τὴν ἐξουσία ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ του Δούκα πού μέ τούς πιστούς σ' αὐτὸν αὐλικούς ἔχει καταφύγει καὶ ζεῖ στό δάσος Ἄρντεν. Ἡ κόρη τοῦ Φρειδερίκου Σίλια καὶ ἡ ἐξαδέλφη τῆς Ροζαλίντα, κόρη τοῦ ἐξόριστου Δούκα, παρακολουθοῦν ἀγῶνα πάλης ἀνάμεσα στὸν Ὁρλάνδο καὶ τὸν ρωμαλέο Τσάρλη. Παρὰ πᾶσα προσδοκία ὁ Ὁρλάνδο, μικρότερος γιὸς τοῦ Ρολάντ ντέ Μπούα, καταβάλλει τὸν ἀντίπαλό του. Ἡ Ροζαλίντα ἐρωτεύεται τὸν νικητὴ καὶ αὐτὸς τὴν νέα. Κατὰ τὸν θάνατό του ὁ πατέρας τοῦ Ὁρλάντο τὸν ἐμπιστεύτηκε στὴν φροντίδα τοῦ μεγαλύτερου ἀδελφοῦ του Ὁλιβερ πού μέ σκληρότητα τὸν ἔδιωξε ἀπὸ τὸ σπίτι τους. Ὁ Φρειδερίκος πληροφορεῖται ὅτι ὁ Ὁρλάνδο εἶναι γιὸς τοῦ Ρολάντ ντέ Μπούα φίλου τοῦ ἐξόριστου Δούκα. Διώχνει ἀπὸ τὸ παλάτι Ὁρλάνδο καὶ Ροζαλίντα.

Ἡ Ροζαλίντα μεταμφιέζεται σέ χωριατόπουλο μέ τὸ ὄνομα Γανυμήδης. Τὴν ἀκολουθεῖ ἡ ἐξαδέλφη τῆς Σίλια ἐμφανιζόμενη ὡς ἀδερφή του Ἀλιένα. Καταφεύγουν στό δάσος Ἄρντεν ὅπου συναντοῦν τὸν Ὁρλάνδο, πού ἔχει ἐνταχθεῖ στὸν κύκλο τῶν προσώπων τοῦ ἐξόριστου Δούκα. Δέν τίς ἀναγνωρίζει.

Ὁ Ὁλιβερ ἔρχεται στό δάσος γιὰ νὰ σκοτώσει τὸν Ὁρλάνδο. Λιοντάρη τὸν ἀπειλεῖ, ἀλλὰ σώζεται ἀπὸ τὸν Ὁρλάνδο. Τύψεις γιὰ τὴν σκληρότητά του τὸν ὀδηγοῦν στὴν μετάνοια. Ἐρωτεύεται τὴν Σίλια πού παρουσιάζεται ὡς Ἀλιένα. Ὁ γάμος τους θὰ γίνεῖ τὴν ἐπόμενη ἡμέρα. Ὁ Γανυμήδης ὑπόσχεταί στὸν Ὁρλάνδο ὅτι μέ μαγικό τρόπο θὰ τοῦ φέρει τὴν Ροζαλίντα γιὰ νὰ παντρευτοῦν τὴν ἴδια ἡμέρα.

Ὄταν ὅλοι ἔχουν συγκεντρωθεῖ κοντὰ στὸν ἐξόριστο Δούκα γιὰ νὰ ἐορτάσουν τοὺς διπλοὺς γάμους, ἡ Σίλια καὶ ἡ Ροζαλίντα ἀποβάλλουν τὰ ἐνδύματα τῆς μεταμφιέσεως τους πρὸς εὐχάριστη ἐκπληξὴ τῶν παρισταμένων.

Έρχεται είδηση ότι ο σφετεριστής Φρειδερίκος, πού είχε μπει στο δάσος με στρατό για να συλλάβει και εξοντώσει τον Δούκα και τους φίλους του, συνάντησε έναν πνευματικό γέροντα άσκητη πού κατάφερε να τον οδηγήσει στη μέτανοια. Μετά την συνδιαλλαγή ή επανόρθωση, ή απόδοση της εξουσίας στον άδικηθέντα.

Πίσω από την σκηνή του κόσμου κάποιος κινεί τά νήματα και ματαιώνει τά σχέδια του «άρχοντα του κόσμου τούτου». Αυτός έχει τον τελευταίο λόγο στά ανθρώπινα.

«Η ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ» του Κωστή Παλαμά (1859-1943).

Τό δράμα έκτυλίσσεται σέ παραθαλάσσιο χωριό της Ρούμελης. Μέ δεξιοτεχνία ο δραματουργός φιλοτεχνεί τον πίνακα πού συνθέτουν τά πρόσωπα του έργου και την κοινωνία πού συγκροτούν. Μέ τά λόγια και τίς ενέργειές τους αυτοχαρακτηρίζονται. Μέ τά λόγια προσώπων και τίς κρίσεις πού έκφέρουν σκιαγραφούνται άλλα πρόσωπα, αποκαλύπτονται σχέσεις, τό παρελθόν, τό ήθος, οί αντιλήψεις των ανθρώπων. Τόν υλικό περίγυρο τον προσδιορίζει μέ τίς σκηνικές οδηγίες και μέ τό στόμα προσώπων περιγράφει όμορφους τόπους. Η ποιητική φλέβα του Παλαμά διαποτίζει την πεζή καθημερινότητα του χωριού μέ έντονο ποιητικό στοιχείο μέσω του βιολιτζή Νίκαρου, της όνειροπαρμένης μικρής Ποθούλας και άλλων.

Η ζωή του χωριού χαρακτηρίζεται από «παντοινά ξεφαντώματα». Ο Πέτρος Φλώρης χαρακτηρίζει τον τόπο του «στοιχειωμένο». Σ' αυτόν τον τόπο ζει ή Τρισεύγενη, κόρη του νοικοκύρη Δεντρογαλή από την πρώτη του γυναίκα. Άλλά συγχρόνως έξω από αυτόν. Δυναμική, χειραφετημένη, ανεξάρτητη, «θηλυκό ή δαίμονας, όμορφη μέσ' στίς όμορφες, άσκλάβωτη, σαββατογεννημένη, άλαφροϊσκιωτη, νεραϊδοχτυπημένη», «χαριστής» και «έλεητής». Για τον Νίκαρο «μιά καλοσημαδιά πού πρέπει να τιμάται και όχι να καταφρονείται».

Φοβούμενος μήν ξεπορτίσει, ο πατέρας της την αναγκάζει να κοιμάται στο δωμάτιό του. Φλογερά έρωτευμένη μέ τον караβοκύρη Πέτρο Φλώρη, φεύγει χαράματα να τον συναντήσει. Για τό ζήτημα πού δημιουργείται στο χωριό γίνεται άνοιχτό δικαστήριο. Έξαλλος από όργή ο πατέρας της τή βρίζει, την άπειλει. Η γυναίκα του και ο Μπουρνόβας κατήγοροι. Ο Νίκαρος και γυναίκες υπερασπιστές της. Η Τρισεύγενη όμολογει την άγάπη της για τον Πέτρο Φλώρη και την άπόφασή της να τον παντρευτεί. Μέ κουμπάρο τον μάστορα караβιών Πάνο Τράτα, Πέτρος και Τρισεύγενη παντρεύονται. Ο Πέτρος φεύγει ταξίδι μέ τό καινούργιο του σκάφος. Η διαγωγή της Τρισεύγενης «άστόχαστη» κατά τον Τράτα πού την έπιπλήττει. Όταν έπιστρέφει, ο άντρας της ενημερώνεται από τον Τράτα. Άν και δέν υπάρχει ούτε υποψία για συζυγική άπιστία, ή σχέση του ζευγαριού κλονίζεται σοβαρά. Η Τρισεύγενη παίρνει φαράκι και αφήνει τον κόσμο για τον όποιον

ὕπῃρξε σημεῖον ἀντιλεγόμενον. Γιατί; Μαζί μέ τόν Τράτα διερωτώμεθα: «Τοῦ κόσμου ἡ ἔγνοια, τοῦ θυμοῦ ἡ τύφλα, ὁ φόβος, ἡ περηφάνια;»

Ἦταν μιά γυναῖκα πέρα ἀπό τά μέτρα τοῦ χωριοῦ καί τοῦ καιροῦ της. Στοιχειωμένο θηλυκό κατά τόν ἄντρα της, καράβι χωρίς τιμόνι κατά τόν Τράτα. Κυβερνήτης τῆς ζωῆς μας ὁ φωτισμένος νοῦς, ἀλλά γιά τήν Τρισεύγενη «ἡ ἀλάθητη καρδιά» της.

«Η ΘΑΥΜΑΣΤΗ ΜΠΑΛΩΜΑΤΟΥ» τοῦ Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα (1898-1936).

Στό ζευγάρι τοῦ ἔργου αὐτοῦ ἡ κρίση ἔρχεται πολύ νωρίς. Μόλις τρεῖς μῆνες εἶναι παντρεμένοι ὁ Μπαλωματής καί ἡ Μπαλωματοῦ. Οἱ λόγοι εἶναι ἐγγενεῖς: Ἐκεῖνος εἶναι πενήντα τριῶν χρόνων καί ἡ γυναῖκα του μόλις εἴκοσι δύο. Φαίνονται μετανοημένοι πού ἔνωσαν τήν ζωή τους. Ὅμορφη καί ζωντανή ἐκείνη ἀλλά φτωχή. Ὁ Μπαλωματής πείστηκε ἀπό τήν ἀδελφή του νά παντρευτεῖ. Ὅμως ὁ γάμος τους ἀντέχει. Δέν ἀνθίζει τό ἐρωτικό αἶσθημα, δέν εἶναι «εὐτυχημένοι», ἀλλά δέν ἀκούγονται τριγμοί.

Θαρρετή καί κάπως ἐλευθεριάζουσα ἡ Μπαλωματοῦ χαρακτηρίζεται «ζωηρή» στήν περιορισμένων ἀντιλήψεων μικρή κοινωνία τοῦ χωριοῦ, ὅπου μόνη διασκέδαση εἶναι τό κουτσομπολιό. Οἱ κακογλωσσιές καί οἱ συκοφαντίες κάνουν τόν Μπαλωματή, πού λογαριάζει πολύ τί λέει ὁ κόσμος, νά τήν ἐγκαταλείψει κρυφά. Ἡ Μπαλωματοῦ ἀνοίγει καφενεῖο, πολιορκεῖται ἀσφυκτικά ἀπό νέους καί ὄριμους, ἀλλά ἀνθίσταται: «Τίμια ἤμωνα καί τίμια θά μείνω. Στεφάνι μ' ἔδεσε μέ τόν ἄντρα μου. Καί θά μέ δένει ἴσαμε τό θάνατο». Τά ἄδικα κουτσομπολιᾶ ὀργιάζουν. Ὁ χῆρος, εὐπόρος Δήμαρχος τῆς δίνει δελεαστικές ὑποσχέσεις. Μεταμφιεσμένος σέ τροβαδοῦρο ἔρχεται στό χωριό ὁ Μπαλωματής. Μετά τήν δημόσια ἐπίδειξή του διαπιστώνει πόσο τίμια καί ἀφοσιωμένη εἶναι ἡ γυναῖκα του. Ξαναενώνουν τήν ζωή τους καί ὀρθώνουν τόν γάμο τους ἀπόρθητο ὀχυρό στήν κακία τοῦ κόσμου πού τούς περιβάλλει.

«Η ΤΥΧΗ ΤΗΣ ΜΑΡΟΥΛΑΣ» τοῦ Δημητρίου Κορομηλά (1850-1898).

Εἶναι σχεδόν κανόνας στά θεατρικά ἔργα οἱ ὑπηρετές καί οἱ ὑπάλληλοι νά τοποθετοῦνται ἀπό τόν συγγραφέα σέ δεύτερο πλάνο. Στό ἔργο αὐτό τό ὑπηρετικό προσωπικό τοποθετεῖται σέ πρῶτο πλάνο. Ἡ ὑπόθεση ἐκτυλίσσεται στήν Ἀθήνα τοῦ 1889 στό ἀρχοντικό τοῦ κτηματία Παγκράτη. Σέ μιά αἴθουσα τοῦ ἀρχοντικοῦ ὑπό τήν ἐποπτεία καί τίς ὁδηγίες τοῦ μαγείρου Χρήστου ὁ παραμάγειρος Ἀντώνης ἐτοιμάζει τό τραπέζι γιά φαγητό τοῦ ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ. Μετά τήν ἐπίμονη

πρόσκληση μέ κουδούνι μπαίνουν και κάθονται στό τραπέζι ή θαλαμηπόλος Ζαμπέτα, ή σιδηρώτρια Έλένη, ό θυρωρός Σταμάτης, ό κηπουρός Θανάσης, ό θαλαμηπόλος Νικόλας, ό άμαξηλάτης Κωνσταντής και ό ίπποκόμος Γιώργης. Από τήν πρώτη αυτή σκηνή μαθαίνουμε τήν θέση και τήν εργασία του καθενός και στή συνέχεια τίς σχέσεις μεταξύ τους.

Τελευταία εμφανίζεται ή πλύντρια Μαρούλα κρατώντας ένα μεγάλο καλάθι μέ ρούχα πού πρέπει νά σιδερωθούν. Έκφράζει τό παράπονο ότι επιβαρύνεται και μέ εργασίες άλλων. Ό Χρήστος δέν στερεί τό προσωπικό από φαγητό, αλλά για τήν Μαρούλα φροντίζει ιδιαίτερα. Για νά εκφράσει τά αισθήματά του τής έτοιμάζει γλυκό. Βρίσκει και τήν ευκαιρία νά τής μιλήσει περιφραστικά, αλλά ή Μαρούλα έλκύεται και θαυμάζει τόν Κωνσταντή. Εκείνος άδιαφορεί.

Η εμφάνιση του Λινάρδου, πατέρα τής Μαρούλας δίνει μιάν ώθηση στην υπόθεση και διευρύνει τίς κωμικές διαστάσεις του έργου. Ό Λινάρδος βρήκε στό άμπέλι του στην Άνδρο μιá πέτρα μέ ένα πουλί σκαλισμένο. Ό πάρεδρος του είπε ότι είναι πολύτιμη και ότι στην Άθήνα μπορεί νά του δώσουν και τριακόσιες δραχμές γι' αυτήν. Ό Παγκράτης στό άρχοντικό του όποίου εργάζεται και ζει ή κόρη του φθάνει νά του προσφέρει τρεις χιλιάδες δραχμές. Δέν άργει νά μαθευτεί ή είδηση και όλοι αλλάζουν στάση έναντι τής Μαρούλας πού θά έχει μιá σημαντική προίκα. Μεταστρέφεται και ό Κωνσταντής. Όνειρεύεται τόν έαυτό του σύζυγο τής Μαρούλας και τοκιστή. Υπόσχεται στον πατέρα της νά τήν νυμφευθεί. Ό Χρήστος άπελπίζεται και επειδή έχει δείρει τόν βοηθό του άπολύεται. Ό ούρανός μαυρίζει όταν επιστρέφει ό Λινάρδος από τήν αγορά, όπου του είπαν ότι ή πέτρα δέν άξίζει τίποτε. Ό Κωνσταντής «τά στρίβει», ή Μαρούλα άπογοητεύεται και συνεχίζει νά άπορρίπτει τόν Χρήστο πού τήν θέλει χωρίς προίκα. Δέν άνέχεται νά εμπαιχθεί τό άφεντικό της, ό Παγκράτης, από τόν πατέρα της και άποκαλύπτει τήν άλήθεια. Ό Παγκράτης όμως παίρνει τήν πέτρα, γιατί έξακρίβωσε τήν άξία της, καταβάλλει στον Λινάρδο δέκα χιλιάδες δραχμές. Άλλά άμείβει και τήν Μαρούλα για τήν άρετή της μέ πέντε χιλιάδες. Ό Κωνσταντής πάλι ενδιαφέρεται για τήν νέα μέ τήν άπροσδόκητη προίκα, αλλά ή Μαρούλα δίνει τό χέρι στον άνιδιοτελή Χρήστο, τόν όποιο ό Παγκράτης συγχωρεί και δέν τόν άπολύει.

Έκτός από τήν διασκέδαση πού προσφέρει ή εξέλιξη τής πλοκής, τό έργο διασκεδάει μέ τόν ευφυή λόγο και τά λογοπαίγνια καθώς και μέ τίς παρεμβολές μουσικής και τραγουδιού. Άπόλαυση ή ζακυνθινή γλώσσα (λεξιλόγιο, προσφορά, ρυθμός) του Κωνσταντή και ή άνδριώτικη του Λινάρδου. Ευχαρίστως έπισημαίνουμε άλλη μιá άξιέπαινη δουλειά στον χώρο του θεάτρου μας.

«ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΣ ΑΠΑΤΕΩΝΑ» τοῦ Ρώσου συγγραφέα
Ἀλεξάντρ Ὀστρόφσκι (1823-1886).

Ἐναν πίνακα προσώπων φιλοτεχνεῖ καί προσφέρει στήν παρατήρησή μας καί πρὸς διασκέδασή μας ὁ συγγραφέας. Ἡ φέτα τῆς ρωσικῆς κοινωνίας πού σκιαγραφεῖ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τέτοια καί τόσο γενικευμένη ἠθική παρακμή - δέν ὑπάρχει οὔτε ἓνα πρόσωπο μέ πνευματικὴ ὑγεία - ὥστε νά μᾶς ὀδηγεῖ στό συμπέρασμα ὅτι ὁ συγγραφέας εἶναι ὑπερβολικός. Ἴσως σκόπιμα ἄφησε ἔξω ἀπὸ τὸν πίνακά του τὰ ὑγιῆ στοιχεῖα. Τὰ λόγια, οἱ ἐνέργειες τῶν προσώπων καί οἱ μεταξὺ τους σχέσεις ἀποκαλύπτουν τὸ ἦθος τους. Οἱ ἀπαιτήσεις τῆς νεαρῆς Μάσενκα γιὰ τὸν μέλλοντα σύζυγό της περιορίζονται στό "νά μὴν εἶναι πολὺ βαρετός". Ἡ θεία της Σοφία Τουρούσινα, πού παρουσιάζεται θεοσεβούμενη, εἶναι ἀθεράπευτα προληπτική. Καταφεύγει στὰ χαρτιά, σέ μαγικὴ σφαῖρα καί γίνεται θῦμα ἐπιτήδειας μάντισσας πού προσποιεῖται ὅτι ἐνεργεῖ ὡς μέντιουμ. Ἐνῶ ἀποτελεῖ μέρος αὐτοῦ τοῦ διεφθαρμένου κόσμου ἡ Τουρούσινα ὅταν τὸν βλέπει μέσα στὸν καθρέφτη πού στήνει τὸ ἡμερολόγιο τοῦ ἀπάτεωνα Γκλοῦμοφ τὸν χαρακτηρίζει πολὺ κακὸ καί δηλώνει: "Δέν μπορῶ νά ζήσω σ' αὐτὸν τὸν κόσμο."

Στό πρόσωπο τοῦ ἀδίστακτου νεαροῦ προικοθήρα Γκλοῦμοφ, πού ἐπιδιώκει μιά θέση στό Δημόσιο, πολλοὶ νεαροὶ συμπατριῶτες μας θά ἀναγνωρίσουν τὸν ἑαυτὸν τους πού ἀναζητᾶ ὄχι μιά θέση ἐργασίας ἀλλὰ μιά θέση σέ μισθοδοτικὴ κατάσταση. Μέ ἀνώνυμα γράμματα πού στέλνει μέσω τῆς μητέρας του, μέ κολακεῖες, ψέματα, προσποίηση, κατασκοπεῖα μεθοδεύει τὴν κοινωνικὴ καί οἰκονομικὴ ἀναρρίχισή του. Ὁ θεῖος του Μαμάεφ τὸν παροτρύνει καί δασκαλεύει νά κάνει ἐρωμένη τὴν γυναῖκα του Κλεοπάτρα. Τὰ ψέματα, ἡ κολακεία, ἡ προσποίηση, ἡ ὑποκρισία σημαδεύουν ὅλα τὰ πρόσωπα. Οἱ χαρακτηρισμοὶ τους, ὅταν δέν εἶναι μειωτικοί, ἐπικριτικοί, ὑβριστικοί γιὰ τὰ ἄτομα πού ἀναφέρονται, εἶναι κωμικὰ ἀναληθεῖς, ἀποκαλυπτικοί ὑποκρισίας, εὐήθειας ἢ ἀνευθυνότητας. Τὸ κωμικὸ στοιχεῖο διαρρέει ὅλο τὸ ἔργο. Παράγεται ἀπὸ λόγια, ἐνέργειες καί τὴν ἐξέλιξη τοῦ μύθου.

«ΑἶΓΙΣΤΟΣ» τοῦ Δημήτρη Χριστοδούλου.

Ὅπως γίνεται ἀντιληπτὸ ἀπὸ τὰ ὀνόματα τῶν χαρακτήρων, ἡ ὑπόθεση τοῦ ἔργου ἔχει τίς ρίζες της στήν τριλογία «Ὁρέστεια» (Ἀγαμέμνων, Χοηφόρες, Εὐμενίδες) τοῦ Αἰσχύλου, στὸν λεγόμενον Μυκηναϊκὸ κύκλο. Σύμφωνα μέ τὴ μυθολογία, ὁ Αἶγισθος ἦταν γιὸς τοῦ Θυέστη. Ὁ Θυέστης καί ὁ Ἄτρεὺς ἦσαν γιοὶ τοῦ Πέλοπος καί τῆς Ἴπποδάμειας. Μετά τὴν ἐξόντωση τοῦ Ἄτρεως, πού ἦταν βασιλιάς τῶν Μυκηνῶν, ἀπὸ τὸν Θυέστη καί τὸν Αἶγισθο, οἱ γιοὶ του Ἀγαμέμνων καί Μενέλαος κατέφυγαν στὸν βασιλιᾶ τῆς Σπάρτης Τυνδάρεω καί νυμφεύθηκαν

τίς κόρες του Κλυταιμνήστρα και Έλένη. Ο Μενέλαος διαδέχθηκε τόν Τυνδάρεω στή Σπάρτη, ενώ ο Άγαμέμνων μέ τή βοήθεια τοῦ ἀδελφοῦ του ἔγινε βασιλιάς τοῦ Ἄργους, ἐπεξέτεινε τό βασίλειό του και ἔγινε ὁ πιό ἰσχυρός ἡγεμόνας, γι' αὐτό εἶχε και τήν ἀρχηγία τῆς ἐκστρατείας στήν Τροία. Ο Ἄγαμέμνων και ἡ Κλυταιμνήστρα εἶχαν τέσσερα παιδιά, τόν Ὀρέστη, τήν Ἴφιγένεια, τήν Ἥλέκτρα και τή Χρυσόθεμη. Ἡ ἀπαγωγή τῆς Ὠραίας Ἐλένης, γυναίκας τοῦ Μενελάου, ἀπό τόν Πάρι, γιό τοῦ Πριάμου, βασιλιά τῆς Τροίας, ἔγινε ἡ ἀφορμή τῆς ἐκστρατείας στήν Τροία, τῆς μακροχρόνιας πολιορκίας της και τῆς καταστροφῆς της. Κατά τήν ἀπουσία τοῦ Ἄγαμέμνονα ὁ Αἴγισθος κέρδισε τήν Κλυταιμνήστρα, κατά τήν ἐπιστροφή του τόν δολοφόνησαν και ἀνέβηκαν στόν θρόνο διώχοντας τόν Ὀρέστη και παραγκωνίζοντας τήν Ἥλέκτρα και τήν Χρυσόθεμη. Ἡ Ἴφιγένεια εἶχε θυσιασθεῖ στή θεά Ἄρτεμη γιά νά μπορέσει νά ἀποπλεύσει ὁ στόλος τῶν Ἑλλήνων στήν Αὐλίδα. Τόν κύκλο αὐτό τοῦ αἵματος κλείνει ὁ Ὀρέστης μέ τή μητροκτονία και τήν ἐξόντωση τοῦ Αἴγισθου μέ τή βοήθεια τοῦ φίλου του Πυλάδῃ και τήν ἠθική αὐτουργία τῆς ἀδελφῆς του Ἥλέκτρας. Τά δύο ἀδέλφια πιστεύουν ὅτι ἔχουν χρέος νά ἐκδικηθοῦν γιά τόν φόνο τοῦ πατέρα τους.

Μέ τό ἔργο αὐτό πού γράφτηκε πρὶν ἀπό τριάντα χρόνια και πρωτοπαίχθηκε ἀπό τό ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Σερρών, ὁ συγγραφέας ἀνασύρει τόν Αἴγισθο ἀπό τό περιθώριο, ὅπου τόν κράτησαν οἱ ἀρχαῖες τραγωδίες και τόν κάνει κεντρικό πρόσωπο. Ἄλλά τραγικές διαστάσεις μόνον ἡ Ἥλέκτρα προσλαμβάνει. Ὁ θρῆνος της, οἱ ἀπειλές της και ἡ ἐπικίνδυνη παρουσία της στό παλάτι θυμίζουν τίς τύψεις τῆς συνειδήσεως πού δέν μποροῦν νά φιμωθοῦν. Ὁ Αἴγισθος εἶναι κυνικός, εἶναι βέβαιος ὅτι θά πληρώσει μέ θάνατο, ἐνῶ ἡ Κλυταιμνήστρα γελοιοποιεῖται μέ τήν ἐλπίδα σά μέτρα ἀσφαλείας.

Ποιητικό ἔργο πού δημιουργεῖ ἀτμόσφαιρα ἀρχαίας τραγωδίας μέ τόν λόγο και τήν δομή του (Χορός μέ τρεῖς γυναῖκες). Ἡ βαρύτητα, ἡ πυκνότητα και σαφήνεια τοῦ ἀρχαίου δραματικοῦ λόγου παραχωροῦν τή θέση τους στήν ἐλλειπτικότητα και ἐρημητικότητα τῆς μοντέρνας ποιήσεως σέ μεγάλη ἔκταση. Ἡ θεματική συγγένεια μέ τά μεγάλα ἀρχαῖα ἀριστουργήματα δημιουργεῖ στόν θεατή προσδοκίες και ἀξιώσεις πού δέν ἰκανοποιοῦνται. Πέρα ὅμως ἀπό αὐτό και τίς θέσεις πού διατυπώνονται, τό ἐγχείρημα τοῦ συγγραφέα εἶναι ἀξιέπαινο.

ΝΙΚΟΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ

7 Φεβρουαρίου 2023